

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1316/2544

นางสาว เพ็ญพร โอภาณรักษ์โจทก์ วัด ครุใน กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1623, พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 35, ป.วิ.พ. มาตรา 285, ป.วิ.พ. มาตรา 276, พ.ร.บ.ก่อนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 34, พ.ร.บ.คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 33, พ.ร.บ.ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 34

ย่อ / หลักกฎหมาย

จ. ถึงแก่กรรม ที่ดินของ จ. จึงตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทโดยธรรมรวมทั้ง ส. ซึ่งเป็นพระภิกษุ จ. ด้วย ที่ดินที่ ส. ได้รับมรดกมาเช่นนี้มีใช้ที่ดินของวัด แม้จะได้มาในระหว่างที่อยู่ในสมณเพศ ส. จึงทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินส่วนของตนซึ่งยังมีได้แบ่งแยกจากที่ดินเดิมให้แก่โจทก์ได้ การที่ ส. ดำเนินการแบ่งแยกโฉนดที่ดินเสร็จในเวลาต่อมาแต่ยังมิได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์แก่โจทก์และถึงแก่กรรมภาพเสียก่อน ที่ดินดังกล่าวย่อมเป็นสมบัติของวัดจำเลย โดยผลแห่งกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1623 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และที่ศาสนสมบัติกลางเป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 35 เป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285(4) ด้วย คำพิพากษาในส่วนที่ให้วัดจำเลยโอนที่ดินให้แก่โจทก์ หากไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยสภาพแห่งหนี้จึงไม่เปิดช่องให้บังคับได้ ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 276 วรรคสาม ก็บัญญัติให้ศาลดำเนินการบังคับคดีเพียงเท่าที่สภาพแห่งการบังคับคดีจะเปิดช่องให้กระทำได้เท่านั้น ที่ศาลชั้นต้นนัดพร้อมเพื่อให้จำเลยส่งมอบโฉนดที่ดินแก่โจทก์เพื่อดำเนินการจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ และมีคำสั่งให้จำเลยปฏิบัติตามคำพิพากษาต่อไปจึงไม่อาจกระทำได้ ศาลฎีกาให้ยกเลิกการบังคับคดีแก่จำเลย การแบ่งแยกโฉนดที่ดินออกมาจากโฉนดเดิมไม่ถือว่าเป็นการจำหน่ายที่ดิน เพราะการจำหน่ายจะต้องเป็นการจดทะเบียนโอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น การที่ ส. ซึ่งเป็นพระภิกษุดำเนินการแบ่งแยกโฉนดที่ดินของตนเสร็จ แต่ยังไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้โจทก์ก่อนที่ ส. มรณภาพ จึงมิใช่ ส. โอนที่ดินให้แก่โจทก์ก่อน ส. มรณภาพ ที่ดินดังกล่าวจึงเป็นของวัดจำเลย

คำพิพากษา

คดีสืบเนื่องมาจากศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้รับมรดกของพระครูสุวรรณสุนทร จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 40191 แก่โจทก์ตามสัญญาจะซื้อขาย ให้โจทก์ชำระเงิน ส่วนที่เหลือจำนวน 1,400,000 บาท แก่จำเลยที่ 1 หากจำเลยที่ 1 ไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาให้ยกฟ้องจำเลยที่ 2 ส่วนที่ขอเกินมาให้ยกเสีย โจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คดีถึงที่สุดและอยู่ระหว่างศาลนัดพร้อมตามคำขอของโจทก์ให้จำเลยส่งมอบต้นฉบับโฉนดที่ดินแก่โจทก์เพื่อดำเนินการจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์ตามคำพิพากษาต่อมาจำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องว่า ที่ดินพิพาทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 1 โดยผลของกฎหมาย จำเลยที่ 1 ต้องรายงานขึ้นไปตามลำดับชั้นเพื่อตราออกเป็นพระราชบัญญัติก่อนตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 34 และกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2507) ข้อ 12,

13 ไม่สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ขอให้ยกเลิกการบังคับคดีศาลชั้นต้นยกคำร้อง และมีคำสั่งให้จำเลยที่ 1 ปฏิบัติตามคำพิพากษาต่อไปจำเลยที่ 1 อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยที่ 1 ฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ข้อเท็จจริงรับฟังได้ในเบื้องต้นว่า ที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 958 ตำบลทุ่งครุ (บ้านครุ) อำเภอรามบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นของนางจีบ สิงห์ครุ นางจีบมีบุตรด้วยกัน 5 คน คือ นายชุ่ม เหมือนโพธิ์ทอง นางชื่น พึ่งสาย นางแหม่ม จิตอาสาพระครูสุวรรณสุนทร และนางแฉล้ม เนียมนิล เมื่อนางจีบถึงแก่กรรมที่ดินข้างต้นตกแก่ทายาทดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2531 พระครูสุวรรณสุนทรขณะเป็นเจ้าอาวาสจำเลยที่ 1 ได้ทำสัญญาจะขายที่ดินเฉพาะส่วนของ ตนในโฉนดที่ดินดังกล่าวแก่โจทก์ในราคา 2,100,000 บาท โจทก์ชำระเงินมัดจำ 600,000 บาทในวันทำสัญญาแล้ว พระครูสุวรรณสุนทรมอบอำนาจให้จำเลยที่ 2 ได้รังวัดแบ่งแยกโฉนดที่ดินดังกล่าว โดยแบ่งแยกออกเป็นอีก 6 โฉนดรวมกับโฉนดที่ดินเดิมเป็น 7 โฉนด เฉพาะส่วนของ พระครูสุวรรณสุนทรเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ 40191 เนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 47 ตารางวา พระครูสุวรรณสุนทรมรณภาพเมื่อเดือนพฤษภาคม 2534 ต่อมาโจทก์นำคดีมาฟ้องศาลศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทแก่โจทก์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คดีถึงที่สุด มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ 1 ในชั้นนี้ว่า มีเหตุต้องยกเลิกการบังคับคดีหรือไม่เห็นว่า เมื่อนางจีบถึงแก่กรรมที่ดินดังกล่าวตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาทโดยธรรมรวมทั้งพระครูสุวรรณสุนทรด้วย ที่ดินที่พระครูสุวรรณสุนทรได้รับมรดกมาเช่นนี้จึงมีใช้ที่ดินของวัดแม้จะได้มาในระหว่างที่อยู่ใต้อำนาจปกครองก็ตาม เมื่อพระครูสุวรรณสุนทรได้ขายที่ดินส่วนของตนซึ่งขณะนั้นยังมิได้แบ่งแยกจากที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 958 ย่อมทำสัญญาจะซื้อขายแก่โจทก์ได้ โดยนิตินกรรมสิทธิ์เมื่อแบ่งแยกเสร็จแล้ว การที่พระครูสุวรรณสุนทรได้ดำเนินการแบ่งแยกโฉนดที่ดินเลขที่ 40191 เสร็จแล้วแต่ยังมิได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์แก่โจทก์ และถึงแก่กรรมเมื่อเดือนพฤษภาคม 2534 ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่าที่ดินพิพาทอันเป็นของพระครูสุวรรณสุนทรย่อมตกเป็นสมบัติของจำเลยที่ 1 โดยผลแห่งกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1623 ซึ่งบัญญัติว่า ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่กรรมภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรมซึ่งโจทก์กล่าวในคำฟ้องก็ยอมรับว่าพระครูสุวรรณสุนทรได้มรณภาพลงโดยมิได้ทำพินัยกรรม โดยผลแห่งกฎหมายที่ดินพิพาทจึงตกเป็นสมบัติของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 33 บัญญัติว่า ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดมีดังนี้ (1) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น (2) ที่ธรณีสงฆ์คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด (3) มาตรา 34 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าการโอนกรรมสิทธิ์ที่วัดที่ธรณีสงฆ์หรือที่ศาสนสมบัติกลาง ให้กระทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติเว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสอง และมาตรา 35 บัญญัติว่า "ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์และที่ศาสนสมบัติกลางเป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี" และทรัพย์สินที่ตามกฎหมายไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีย่อมเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285(4) ด้วย เมื่อกฎหมายมีข้อจำกัดเช่นนี้ คำพิพากษาในส่วนที่ให้จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทให้โจทก์ หากไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยที่ 1 สภาพแห่งหนี้จึงไม่เปิดช่องให้บังคับได้ ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 276 วรรคสาม ก็บัญญัติให้ศาลดำเนินการบังคับคดีเพียงเท่าที่สภาพแห่งการบังคับคดีจะเปิดช่องให้กระทำได้เท่านั้น ฉะนั้นที่ศาลชั้นต้นนัดพร้อม

เพื่อให้จำเลยที่ 1 ส่งมอบโฉนดที่ดินแกโจทก์เพื่อดำเนินการจดทะเบียนรับโอนกรรมสิทธิ์และมีคำสั่งให้จำเลยที่ 1 ปฏิบัติตามคำพิพากษาต่อไปนั้นจึงไม่อาจกระทำได้และกรณีนี้ศาลจะสั่งให้จำเลยที่ 1 ชดใช้ค่าเสียหายแกโจทก์ก็ไม่ได้ เพราะเป็นการบังคับคดีผิดไปจากคำพิพากษา ส่วนที่ศาลอุทธรณ์ถือว่าการแบ่งแยกโฉนดที่ดินพิพาทออกมาจากโฉนดเดิมเป็นการจำหน่ายที่ดินพิพาทนั้นไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา เพราะการจำหน่ายนั้นจะต้องเป็นการจดทะเบียนโอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น และต้องเป็นการกระทำก่อนที่พระครูสุวรรณสุนทรมรณภาพกรณีมีเหตุให้ยกเลิกการบังคับคดี ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยมานั้นไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา"พิพากษากลับ ให้ยกเลิกการบังคับคดีแก่จำเลยที่ 1

องค์คณะ

ประพันธ์ ทรัพย์แสง · สมศักดิ์ วงศ์ยืน · ดลจรัส รัตนไศภิต

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/1316/2544>